

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU KAPSAMINDA İŞ SÖZLEŞMESİNİN DEVRİ

1. YASAL DÜZENLEME

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 178 inci maddesi "iş ilişkilerinin geçmesi" başlığını taşımakta olup,

"(1) Tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer.

(2) İşçi itiraz ederse, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

(3) Eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur.

(4) Aksi kararlaştırılmadıkça veya halin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemez.

(5) İşçiler muaccel olan ve birinci fıkrada öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler.

(6) Devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler."

hükümlerini içermektedir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi, şirketlerin bölünmesi, birleşmesi ve tür değiştirmesi suretiyle gerçekleşen işyeri devirlerinde İş Kanunu'nun 6 ncı maddesindeki düzenlemeden farklı hükümlere yer vermiştir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi, şirket birleşmesi, bölünmesi ve tür değiştirmesi gibi daha dar kapsamlı bir alanda uygulanmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi kapsamında ticari ortaklıkların bölünme, birleşme veya tür değiştirmesi durumunda iş sözleşmesinin tarafı olan işçinin iş sözleşmesinin devredilmesine itiraz etme hakkı bulunmaktadır.

İş Kanunu'nun 6 ncı maddesinde düzenlenmiş olan işyeri devrinde ise işçiye böyle bir hak tanınmamıştır.

Müteselsil/birlikte sorumluluk yönünden ise Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi İş Kanunu'nun 6 ncı maddesine göre daha geniş bir sorumluluk içermektedir.

2. TÜRK TİCARET KANUNUNA GÖRE İŞ İLİŞKİLERİNİN DEVRALANA GEÇMESİNİN KOŞUL VE SONUÇLARI

Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi iş ilişkilerinin geçmesine/devrine bağlı sonuçları yalnızca ticaret şirketlerinin birleşme, bölünme ve tür değiştirme hallerine özgü olarak düzenlediği için tüm işyeri devirlerini ve bundan doğan hukuki sonuçları kapsayan İş Kanunu'nun 6 ncı maddesine göre özel hüküm niteliğindedir.¹

Bu nedenle, söz konusu hallerde Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi İş Kanunu'nun 6 ncı maddesine göre uygulama önceliğine sahiptir.

İşyeri devrinin iş sözleşmelerine etkisi konusunda Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi ile İş Kanunu'nun 6 ncı maddesi çatıştığında TTK 178 inci madde hükümleri uygulanacak, buna karşılık bu hükümde düzenlenmeyen hususlarda İş Kanunu'nun 6 ncı maddesine başvurulacaktır. Birleşme, bölünme ve tür değiştirme dışındaki tüm işyeri devirlerinde ise İş Kanunu'nun 6 ncı maddesi uygulanacaktır.²

Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi uyarınca iş ilişkilerinin devralana geçmesinin koşul ve sonuçları; işçi tarafından devre itiraz edilmemesi, muaccel alacaklardan devreden ve devralan işverenlerin müteselsil sorumluluğu ve sözleşmeden doğan alacakların aksi kararlaştırılmadıkça veya halin gereğinden anlaşılmadıkça üçüncü kişilere devredilememesidir.

2.1. İŞÇİ TARAFINDAN DEVRE İTİRAZ EDİLMEMESİ

Türk Ticaret Kanunu'nda, İş Kanunu'nun işyeri devrini düzenleyen 6 ncı maddesinden farklı olarak işçiye iş sözleşmesinin devralan işverene geçmesine itiraz hakkı tanınmıştır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesinde yer alan bu hak ile işçinin istemediği bir işveren ile çalışmaması özgürlüğü korunmaktadır.³

Türk Ticaret Kanunu'nu 178 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer.

Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ise işçi devre itiraz ederse, hizmet sözleşmesi **kanuni işten çıkarma süresinin sonunda** sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

İşçi devri öğrendiği andan itibaren dürüstlük kuralına uygun makul bir süre içinde itiraz hakkını devreden veya devralan işverene karşı kullanmalıdır. ⁴

¹ "6102 sayılı TTK'nın 178 inci maddesi ,158 ve 190 ncı maddedeki atıflar da dikkate alındığında, Kanunun 134 ve 194 üncü maddelerinde düzenlenen ticaret şirketlerinin birleşme, bölünme ve tür değiştirmelerinde uygulama alanı bulacaktır." H. Mollamahmutoglu, M.Astarlı, U. Baysal, İş Hukuku, Lykeion Yayınları, Güncellenmiş 7.Baskı, sayfa277

² Sarper Süzek, İş Hukuku, Beta Yayınevi, 22.Baskı, sayfa 214, H. Mollamahmutoglu, M.Astarlı, U. Baysal, İş Hukuku, Lykeion Yayınları, Güncellenmiş 7.Baskı, sayfa 278,

³ Sarper Süzek, İş Hukuku, Beta Yayınevi, 22.Baskı, sayfa 214

⁴ N. Çelik, N. Caniklioglu, T. Canbolat, E. Özkaraca, İş Hukuku, Beta Yayınları, Yenilenmiş 34.Bası, sayfa 158

Öğretide, TTK'nın 178/2'de yer alan "kanuni işten çıkarma süresinin sonunda" ifadesinin düzenlemeye kaynak teşkil eden İsviçre Borçlar Kanunu hükmüne uygun olarak İş Kanunu'nun 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan yasal fesih bildirim süresinin sonu şeklinde anlaşılması gerektiği ileri sürülmektedir.⁵

Her ne kadar belirli süreli iş akitlerinin fesih bildirim ile sona erdirilmesi mümkün değilse de bu tür sözleşmelerde de en geç yasal bildirim süresinin dolmasıyla devralan işverenle iş ilişkisinin sona erdiği kabul edilmelidir. ⁶

Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesiyle işçiye tanınan bu hak devri engelleme noktasında etkisizdir.

İşçinin itirazı; ticari şirketlerin bölünmesi, birleşmeleri ya da tür değiştirmeleri sonucunda işyerinin devrine engel olmamaktadır. İşçinin itirazı yalnızca tarafı olduğu iş sözleşmesinin akibeti kapsamında sonuç doğurmaktadır.⁷

Ticari şirketlerin birleşme, bölünme ve tür değiştirmesi hallerinde iş akdinin devrine itiraz etmesi nedeniyle sözleşmesi sona eren işçinin kıdem tazminatına hak kazanıp kazanamayacağı hususu Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesinde düzenlenmemiştir.

İşçi devralan işveren nezdinde çalışmama iradesini ortaya koymakta; iş sözleşmesi yasa hükmü gereği sona ermektedir.⁸

Öğretide, kıdem tazminatı konusunda söz konusu hükümde düzenleme yokluğu nedeniyle kanun boşluğunun olduğu ve bu konudaki boşluğun 4857 sayılı İş Kanunu'nun 120 nci maddesindeki yollama ile halen yürürlükte bulunan 1475 sayılı İş Kanunu'nun işçinin haklı nedenle feshini düzenlenen 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinin kıyas yoluyla uygulanması suretiyle doldurulması gerektiği savunulmaktadır. ⁹

2.2. MUACCEL ALACAKLARDAN MÜTESELSİL SORUMLULUK

Türk Ticaret Kanunu'nda devreden ve devralan işverenlerin birlikte/müteselsil sorumlulukları bakımından da İş Kanunu'nun 6 ncı maddesinde yer alan işyeri devrine ilişkin düzenlemeden farklı esaslar benimsenmiştir.

İş Kanunu'nun 6 ncı maddesinin 4 üncü fıkrasında tüzel kişiliğin birleşme veya katılma ya da türünün değişmesiyle sona ermesi halinde birlikte sorumluluk hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmişken Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesinde bu haller bakımından müteselsil sorumluluk öngörülmektedir.

Türk Ticaret Kanunu'nu 178 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona

⁵ Sarper Süzek, İş Hukuku, Beta Yayınevi, 22.Baskı, sayfa 214

⁶ A.g.e.sayfa 214

⁷ Nurgül Kutbay, İş sözleşmesinin Devri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Aralık 2019, sayfa 43

⁸ A.g.e. sayfa 215

⁹ A.g.e.sayfa 216

ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur.¹⁰

Türk Ticaret Kanunu'nu 178 inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca, devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

Türk Ticaret Kanunu'nu 178 inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca ise, işçiler muaccel olan ve birinci fıkrada öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler.

Buna karşın söz konusu hükümde; bu teminatın hangi sürede ve ne şekilde istenebileceği, teminatın gösterilmemesinin iş ilişkisinin devrine etkisi düzenlenmemiştir.¹¹

2.3. SÖZLEŞMEDEN DOĞAN ALACAKLARIN DEVREDİLEMEMESİ

Türk Ticaret Kanunu'nu 178 inci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca da aksi kararlaştırılmadıkça veya halin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemez.

3. SONUÇ

Şirketlerin bölünme, birleşme ya da tür değiştirme işlemlerinin iş sözleşmelerinin devri sonucunu doğurması halinde Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi uygulama alanı bulacaktır.

İşyeri devrinin iş sözleşmelerine etkisi konusunda Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi ile İş Kanunu'nun 6 ncı maddesi çatıştığında TTK 178 inci madde hükümleri uygulanacak, buna karşılık bu hükümde düzenlenmeyen hususlarda İş Kanunu'nun 6 ncı maddesine başvurulacaktır. Birleşme, bölünme ve tür değiştirme dışındaki tüm işyeri devirlerinde ise İş Kanunu'nun 6 ncı maddesi uygulanacaktır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi kapsamında ticari ortaklıkların bölünme, birleşme veya tür değiştirmesi durumunda iş sözleşmesinin tarafı olan işçinin iş sözleşmesinin devredilmesine itiraz etme hakkı bulunmaktadır.

Tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan iş sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer.

¹⁰ "...Aynı hüküm TTK madde 158/4 göndermesi nedeniyle birleşme; TTK madde 190 göndermesi nedeniyle de tür değiştirme halinde de kural olarak uygulanacaktır. Ancak müteselsil sorumluluk ile ilgili düzenlemeye rağmen hükmün uygulama alanı sadece kısmi bölünme halinde söz konusu olabilecektir. Zira birleşme ve tam bölünme halinde katılan veya bölünen şirket, infisah edeceği (dağılacağı), yani bir eski işveren ortada kalmayacağı, tür değiştirmede ise işveren değişmediği için müteselsil sorumluluk söz konusu olmayacaktır." H. Mollamahmutoğlu, M.Astarlı, U. Baysal, İş Hukuku, Lykeion Yayınları, Güncellenmiş 7.Baskı, sayfa 279

¹¹ H. Mollamahmutoğlu, M.Astarlı, U. Baysal, İş Hukuku, Lykeion Yayınları, Güncellenmiş 7.Baskı, sayfa 281

İşçi devre itiraz ederse, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

Öğretide, TTK'nın 178/2'de yer alan "kanuni işten çıkarma süresinin sonunda" ifadesinin İş Kanunu'nun 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiş olan yasal fesih bildirim süresinin sonu olarak anlaşılması gerektiği ileri sürülmektedir.

İşçi devri öğrendiği andan itibaren dürüstlük kuralına uygun makul bir süre içinde itiraz hakkını devreden veya devralan işverene karşı kullanmalıdır.

İşçi devralan işveren nezdinde çalışmama iradesini ortaya koyduğunda iş sözleşmesi yasa hükmü gereği sona ermektedir.

Öğretide, kıdem tazminatı konusunda söz konusu hükümde düzenleme yokluğu nedeniyle kanun boşluğunun olduğu ve bu konudaki boşluğun 4857 sayılı İş Kanunu'nun 120 nci maddesindeki yollama ile halen yürürlükte bulunan 1475 sayılı İş Kanunu'nun işçinin haklı nedenle feshini düzenlenen 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinin kıyas yoluyla uygulanması suretiyle doldurulması gerektiği savunulmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nda devreden ve devralan işverenlerin birlikte/müteselsil sorumlulukları bakımından da İş Kanunu'nun 6 ncı maddesindeki işyeri devrine ilişkin düzenlemeden farklı esaslar benimsenmiştir.

İş Kanunu'nun 6 ncı maddesinin 4 üncü fıkrasında tüzel kişiliğin birleşme veya katılma ya da türünün değişmesiyle sona ermesi halinde birlikte sorumluluk hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmişken Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesinde bu haller bakımından müteselsil sorumluluk öngörülmektedir.

Türk Ticaret Kanunu'nu göre, eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile iş sözleşmesinin normal olarak sona ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur.

Ayrıca, devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

İşçiler muaccel olan ve Kanun hükmünde öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler.

Aksi kararlaştırılmadıkça veya hâlin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren iş sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemeyecektir.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK İŞ HUKUKU EKİBİ

